

ВЕЛИКА КНИГА ДИНОЗАВРІВ

ЗМІСТ

Часи динозаврів..... 4

Розділ 1: Злет і падіння динозаврів

Народження Землі.....	6
У фокусі: Зміни планети.....	8
Зародження життя.....	10
У фокусі: Скам'янілості.....	12
Перші рептилії.....	14
Перші динозаври.....	16
У фокусі: Групи динозаврів.....	18
Завершення ери динозаврів.....	20
Після динозаврів.....	22
У фокусі: Хронологія життя.....	24

Розділ 2: М'ясоїдні динозаври

Тероподи.....	26
Целофізиди.....	28
Компсогнати.....	30
Спінозаври.....	32
У фокусі: Харчування динозаврів.....	34
Алозаври.....	36
Дромеозаври.....	38
Тиранозаври.....	40
Теризинозаври.....	42
У фокусі: Еволюція птахів.....	44

Розділ 3: Великі травоядні динозаври

Завроподоморфи.....	46
Меланорозаври.....	48
Диплодоки.....	50
У фокусі: Стада динозаврів.....	52
Дикреозаври.....	54
Маменчизаври.....	56
У фокусі: Яйця динозаврів.....	58
Брахіозаври.....	60
Колосозаври.....	62
Сальтазаври.....	64

Розділ 4: Дзьобаті динозаври

Цераподи.....	66
Гіпсилофодони.....	68
У фокусі: Органи чуттів динозаврів.....	70
Ігуанодонти.....	72
Гадрозаври.....	74
У фокусі: Комунікація динозаврів.....	76
Пситакозаври.....	78
Протоцератопси.....	80
Цератопси.....	82
Пахіцефалозаври.....	84

Розділ 5: Динозаври з шипами та пластинами

Тиреофорани.....	86
У фокусі: Луска, щитки та шипи.....	88
Скутелозаври.....	90
Емаузаври.....	92
Сцелідозаври.....	94
У фокусі: Швидкість динозаврів.....	96
Гуаянгозаври.....	98
Стегозаври.....	100
Нодозаври.....	102
Анкілозаври.....	104

Розділ 6: Рептилії, що літають і плавають

Опановуючи небо та водойми.....	106
У фокусі: Польоти.....	108
Рамфоринхи.....	110
Птеродактилі.....	112
Птеранодонти.....	114
Іхтіозаври.....	116
Плезіозаври.....	118
Пліозаври.....	120
Мозазаври.....	122
У фокусі: Крокодили.....	124
Словник термінів.....	126
Абетковий покажчик.....	127

ЧАСИ ДИНОЗАВРІВ

Динозаври вперше з'явилися на Землі приблизно 233 мільйони років тому. Протягом подальших 167 мільйонів років вони були найбільшими та найлютішими тваринами на кожному континенті.

Мільйони нешкідливих травоядних динозаврів також ходили болотами, лісами та пустелями, рятуючись від своїх небезпечних родичів велетенськими розмірами, втечею чи гострими рогами.

Динозаври належали до класу рептилій, або плазунів, на кшталт сучасних ящірок та крокодилів. Як і більшість рептилій, вони відкладали яйця. Деякі динозаври ходили на чотирьох ногах, а деякі – на двох, але усі мали чотири кінцівки. Ключовою відмінністю динозаврів від інших рептилій є той факт, що задні ноги стародавніх ящерів розташовувались безпосередньо під їхнім тулубом, а не з боків. Це дозволяло їм швидше

пересуватися, ставати більшими та важчими. Й хоча деякі динозаври заходили у річки та озера, щоб спіймати здобич, більшість із них була наземною.

Існувало близько тисячі видів динозаврів. Усі представники виду походили один на одного та походились схожим чином. Перші ящери були невеличкими та м'ясоїдними. Але протягом мільйонів років звички та зовнішній вигляд динозаврів змінилися – вони ставали більшими або меншими, почали харчуватися рослинами або навіть відростили крила. Поки одні види розвивалися, інші – вимирали. Існувало безліч різноманітних видів:

від маленьких швидких динозаврів, наприклад парвікурсора, довжина якого становила усього 39 см, до повільних травоядних, на кшталт аргентинозавра, завдовжки до 39,7 м. Приблизно 66 мільйонів років тому гігантський астероїд упав на Землю. Унаслідок цієї катастрофи усі динозаври загинули, окрім тих, які відростили крила та, зазнавши низку серйозних змін, перетворилися на птахів.

Космоцератопс був представником травоядних динозаврів, які жили на території сучасної Північної Америки 76–75 мільйонів років тому. Вони були 4,5 м завдовжки та важили приблизно стільки ж, скільки важить бегемот.

Хижий цяньчжоузавр полював на опереного крилатого динозавра нанкангію. Ці тварини мешкали на території сучасної Азії приблизно 67 мільйонів років тому.

НАРОДЖЕННЯ ЗЕМЛІ

Приблизно 4,5 мільярда років тому з хмари газу та пилу, які оберталися навколо Сонця, утворилася Земля. Найпростіші крихітні живі істоти виникли в океанах приблизно 3,5 мільярда років тому. Й лише 0,23 мільярда років тому на нашій планеті почали жити перші динозаври.

Як і інші планети Сонячної системи, Земля виникла з газу та пилу, що залишилися після формування Сонця. Гравітація змусила газ та пил притягуватися та утворювати сфери. Третьою планетою від Сонця й стала Земля. З'єднавшись, ці речовини почали виділяти так багато тепла, що нагріли молоду Землю приблизно до 5000 °C.

Важкі метали, переважно залізо та нікель, опустилися до центру планети, утворивши її ядро діаметром приблизно 6970 км.

Перші 500 мільйонів років Земля була дуже гарячою, крім того, її оточували отруйні гази. Поступово наша планета достатньо охолола для того, щоб її зовнішній шар затверднув. Вода вкрила більшу частину поверхні Землі, утворивши океани. З часом виникла атмосфера, повітрям якої ми зараз дихаємо. Сформувалися умови, придатні для зародження життя.

Динозавр лієнштерн жив приблизно 0,23 мільярда років тому — орієнтовно за 3,27 мільярда років після виникнення перших живих істот на Землі.

